



Higher State Educational Establishment of
Ukraine «BUKOVINIAN STATE
MEDICAL UNIVERSITY»

Вищий державний навчальний заклад
України «БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»



ȘTEFAN CEL MARE
UNIVERSITY OF SUCEAVA

СУЧАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ШТЕФАНА ВЕЛИКОГО

ISSN: 2311-9896
EISSN: 2411-6181

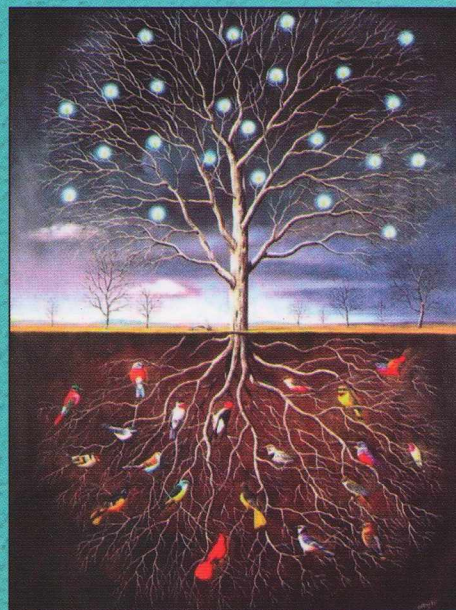
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

№ 2 (10)
2016

*Спільний українсько-румунський
науковий журнал*

CURRENT ISSUES OF SOCIAL STUDIES AND HISTORY OF MEDICINE

Joint Ukraine-Romanian scientific journal



<http://apsnim.bsmu.edu.ua>

INDEX COPERNICUS - 5,7 (ICV Value 2014)
INFOBASE INDEX - 2,8 (IBI Factor 2016)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA
SUSPILINIH NAUK TA
ISTORII MEDITSINI

CURRENT ISSUES OF
SOCIAL STUDIES AND
HISTORY OF MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES
SCIENCES SOCIALES ET DE
L'HISTOIRE DE LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukraine-Romanian scientific journal

2016, 2 (10)

*Журнал засновано в 2013 р.
Перереєстровано 27.07.2015 р. у
Міністерстві юстиції України (Свідоцтво №
21495-11295ПП – Серія КВ).*

*Journal started publishing in 2013 year.
Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine
27.07.2015 p (Certificate of registration № 21495-
11295PP – Series KB).*

*Журнал включено до Переліку наукових
фахових видань України з історичних наук
(Наказ МОН України № 515 від 16.05.2016р.)*

*Journal is on the List of scientific professional
publication of the Ministry of Education and Science
of Ukraine (order № 515 of 16.05.2016), entitled to
publish main results of dissertations in different fields
of history science*

President:

Dr. of Medicine, Prof. **Taras Boychuk** (Bukovinian State Medical University)

Editors-in-Chief:

Dr. of History, Prof. **Stefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Dr. of History, Prof. **Antonyy Moysey** (Bukovinian State Medical University)

Executive Editors:

Lecturer **Lilia Roman**, Ph.D. (Bukovinian State Medical University)

Lecturer **Harieta Mareci Sabol**, Ph.D. (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants:

Associate Prof. **Inha Tymofijchuk**, Ph.D. (Bukovinian State Medical University)

Lecturer **Vasile M. Demciuc**, Ph.D. (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Responsible for the electronic version of the magazine and website:

Lecturer **Antonina Anistratenko**, Ph.D. (Bukovinian State Medical University)

INDEX COPERNICUS VALUE (ICV) – 5,7 (2014) | INFOBASE INDEX – 2,8 (IBI Factor 2016)

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database Index Copernicus International, Ulrichs Web GSD, Google Scholar, Erih Plus, Scientific Indexing Services, Socionet, eLibrary, Index of Turkish Education, Infobase Index, OAJI, was published in scientometric database "Scientific periodicals of Ukraine" of National V. Vernadskij library web-site.

Editorial Board:

Associate Prof. **Gennadii Kazakevych**, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine);
 Chief Research Worker **Elisaveta Kvilincova**, Dr. of History, Institute of Cultural Heritage, Academy of Sciences (Chisinau, R. Moldova)
 Prof. **Oleksandr Kurochkin**, Dr. of History, M. Rylskyi Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine)
 Prof. **Zenon Kohut**, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, Canada)
 Prof. **Yuri Makar**, Dr. of History, Honored Worker of Science of Ukraine, academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine)
 Senior Research Associate **Paul Meerts**, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, Netherlands);
 Academician **Stepan Pavliuk**, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (Ukraine);
 Academician **Anna Skrypnyk**, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine);
 Prof. **Gheorghe Onişoru**, Dr. of History, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Olimpia Mitric**, Dr. of History, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Associate Prof. **Florin Pintescu**, Dr. of History, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Vitaliy Dokash**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Assoc. Prof. **Nina Zoriv**, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Mychailo Marchuk**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Prof. **Diego Sanches Mecka**, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, Spain);
 Prof. **Ivan Ostaschuk**, Dr. of Philosophy, Bukovinian State Medical University, M.P. Dragomanov National pedagogical University (Ukraine);
 Prof. **Piotr Borek**, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (Poland);
 Prof. **Nagy Rodica-Măriora**, Dr. of Filology, Head of the Scientific library in Stefan cel Mare University of Suceava;
 Prof. **Sorin Tudor Maxim**, Dr. of Philosophy, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Bogdan Popoveniuc**, Dr. of Philosophy, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **George Neamţu**, Dr. of Philosophy, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Antoaneta Olteanu**, Dr. of Philology, Bucharest University (Romania);
 Prof. **Hanna Martynova**, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine);
 Assoc. Prof. **Oleksandr Rak**, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Nataliya Rusnak**, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Chief Research Worker **Anna-Maria Sorescu-Marinkovich**, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrade);
 Prof. **Adam Falowski**, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (Poland);
 Assoc. Prof. **Simona-Aida Manolache**, Dr. of Philology, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Evelina-Mezalina Graur**, Dr. of Philology, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Mircea A. Diaconu**, Dr. of Philology, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Alla Borysyuk**, Dr. of Psychology, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Natalia Zavatska**, Dr. of Psychology, East Ukrainian Volodymyr Dahl National University (Ukraine);
 Prof. **Yuzef Podguretski**, Dr. of Psychology, Opole University (Poland);
 Prof. **Alfred Prits**, Dr. of Psychology, Pres. of World Psychology Union, Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (Austria);
 Assoc. Prof. **Carmen Cornelia Bălan**, Dr. of Psychology, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Nadia Laura Serdenciuc**, Dr. of Educational Sciences, Ştefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Bohdan Vasylevskiy**, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, Poland);
 Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, **Gerhardt Dammann**, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (Switzerland);
 Prof. **Konstantin Yetsko**, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N. Testemitsanu (R. Moldova);
 Prof. **Oleksandr Ivashiuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Dmytro Tyntyuk**, Dr. of Medicine, Head of the Dep. of Social Medicine and Health Management, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N. Testemitsanu (R. Moldova);
 Prof. **Viktor Tashchuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Alexander Fediv**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Vasyl Cheban**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія "Історія медицини" || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukraine-Romanian scientific journal. Series "History of Medicine" / Редколегія: Т. Бойчук, Ш. Пуріч, А. Мойсей. – Чернівці-Сучава: БДМУ, 2016. – № 2 (10). – 108 с.

ISSN: 2311-9896

EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, psychology, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

The publication is aimed at the higher educational institutions, academic institutes, and cultural institutions staff.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Decision № 7 Date 28.04.2016 p).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies.
 Tel.: (0372) 520871.

E-mail: snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The total version of the journal is available on the Web site: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>

- Скакун Ігор.** ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.
Скакун Игорь. Философско-антропологический дискурс в истории медицины.
Skakun Ihor. History of medicine in philosophical and anthropological dimension. C. 48
Skakun Ihor. L'histoire de la médecine dans la dimension philosophique et anthropologique.

- Швец Валентин.** ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЗІОЛОГІЇ ЯК НАУКИ.
Швец Валентин. Основные этапы развития физиологии как науки.
Valenty Shvets. The basic stages of development of physiology as sciences. C. 52
Valenty Shvets. Les étapes de base du développement de la physiologie en tant que science.

ІСТОРІЯ СУСПІЛЬНОГО (ГРОМАДСЬКОГО) ЗДОРОВ'Я HISTORY OF SOCIAL (PUBLIC) HEALTH

- Таралло Володимир.** Інтегральні складові здоров'я населення.
Таралло Владимир. ИНТЕГРАЛЬНЫЕ СЛАГАЕМЫЕ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ. C. 56
Tarallo Volodymyr. Integral Components of Health.
Tarallo Volodymyr. Composants intégré de la sante publique
- Чебан Василь, Єцко Константин.** Історичний аспект і концепція первинної профілактики репродуктивних порушень у системі сімейної медицини.
Чебан Василий, Ецко Константин. ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ И КОНЦЕПЦИЯ ПЕРВИЧНОЙ ПРОФИЛАКТИКИ РЕПРОДУКТИВНЫХ НАРУШЕНИЙ В СИСТЕМЕ ЗВЕНА СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫ. C. 61
Cheban Vasyl, Yetsko Konstantin. Historical aspects and concepts of primary prevention of reproductive disorders in the family medicine.
Cheban Vasyl, Yetsko Konstantin. Les aspects historiques et les concepts de prevention primaire des troubles de la reproduction dans la médecine familiale.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЦИНИ HISTORY OF UKRAINIAN MEDICINE

- Антонюк Ярослав.** «ПОВСТАНСЬКІ ДАНТИСТИ»: ЛІКУВАННЯ ЗУБІВ У ПІДПІЛЛІ ОУН-УПА.
Антонюк Ярослав. «Повстанческие дантисты»: лечение зубов в подполье ОУН и УПА. C. 65
Antoniuk Yaroslav. «Insurgent dentists»: teeth medical treatment in OUN and UIA underground.
Antoniuk Yaroslav. «Dentistes rebelles»: traitement dentaire dans la clandestine de l'OUN et de l'UPA.
- Анцупова Віта, Пирогова Наталія, Остапчук Валентина.** ЗАБУТІ ІМЕНА КИЇВСЬКИХ МЕЦЕНАТІВ: МИХАЙЛО ПАРФЕНТІЙОВИЧ ДЕГТЕРЬОВ (ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД).
Анцупова Вита, Пирогова Наталия, Остапчук Валентина. Забытые имена киевских меценатов: Михаил Парфентиевич Дегтерёв (исторический обзор). C. 73
Antsupova Vita, Pirogova Natalia, Ostapchuk Valentine. Forgotten names of Kyiv maecenas: Michael Parfentievich Degterev (historical overview).
Antsupova Vita, Pirogova Natalia, Ostapchuk Valentine. Les noms des mécénés oubliés de Kiyv. Michel Parfentievich Degterev (revue historique).
- Масікевич Юрій, Мислицький Валентин, Ткачук Світлана, Масікевич Андрій.** Безпечне середовище – запорука популяційного здоров'я горян.
Масікевич Юрий, Мыслицкий Валентин, Ткачук Светлана, Масікевич Андрей. Безопасная среда – залог популяционного здоровья горян. C. 78
Masikevych Yuri, Myslytsky Valentyn, Tkachuk Svitlana, Masikevych Andriy. SAFE ENVIRONMENT – KEY OF HELTH OF HIGHLANDERS.
Masikevych Yuri, Myslytsky Valentyn, Tkachuk Svitlana, Masikevych Andriy. Un environnement sûr – la clé de la santé de la population de montagne.

РОЗВИТОК МЕДИЦИНИ НА БУКОВИНІ DEVELOPMENT OF MEDICINE IN BUKOVINA

- Аністратенко Антоніна.** ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ПРАКТИЧНА ЛІНГВОДИДАКТИЧНА РОБОТА У КОМПЛЕКСНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ НЕЧУЮЧИХ (СЛАБОЧУЮЧИХ) ДІТЕЙ РАНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЧОНРЦ № 1. C. 81
Анистратенко Антонина. История формирования лингводидактической работы в комплексной реабилитации глухих (слабослышащих) детей раннего дошкольного возраста в ЧОУРЦ №1.
Anistratenko Antonina. History of the development and practical linguodidactic work in complex rehabilitation

УДК: 618.2.-084: 61:614.254.3

Василь ЧЕБАН,
ВДНЗ України «Буковинський державний
медичний університет», м. Чернівці (Україна)
Костянтин ЄЦКО,
Кишинівський державний медичний
університет ім. Н. Тестемічану,
м. Кишинів (Р. Молдова)

Vasyl CHEBAN,
Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»,
Chernivtsi (Ukraine)
Konstantin YETSKO,
Nicolae Testemițanu State University
of Medicine and Pharmacy, Chisinau (Moldova)

**ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ И
КОНЦЕПЦИЯ ПЕРВИЧНОЙ
ПРОФИЛАКТИКИ
РЕПРОДУКТИВНЫХ НАРУШЕНИЙ В
СИСТЕМЕ ЗВЕНА СЕМЕЙНОЙ
МЕДИЦИНЫ**

**HISTORICAL ASPECTS AND CONCEPTS
OF PRIMARY PREVENTION OF
REPRODUCTIVE DISORDERS IN THE
FAMILY MEDICINE**

Ключові слова: історичний аспект, громадське здоров'я, депопуляція, захворюваність, медико-демографічний процес, природний приріст, профілактика, репродуктивне формування, хронопатологія, сімейна медицина.

Чебан Василь, Єцко Костянтин. Історичний аспект і концепція первинної профілактики репродуктивних порушень у системі ланки сімейної медицини.

Вивчено історичний аспект суспільного здоров'я, проведено епідеміологічне дослідження серед населення Прикарпатського регіону України, дана соціально-гігієнічна оцінка популяційного здоров'я в спектрі його репродуктивного формування. Проведено порівняльний аналіз окремих критеріїв формування репродуктивного здоров'я населення України та Молдови. На основі аналізу результатів досліджень розроблена і науково обґрунтована модель онтогенетичного популяційного репродуктивного розвитку. Модель стала основою концепції первинної профілактики хронопатології популяційного репродуктивного формування.

Краткий исторический аспект о ценности популяционного здоровья, основой которого является репродуктивное здоровье цивилизованного общества. «Жизнь коротка, путь искусства длинный, удобный случай быстро текущий, опыт обманчив, суждение тяжелое...» так писал Гиппократ в своих завещаниях, «...не только сам врач должен быть готовым делать все, от него зависящее, но и пациент, и, все окружающее должно содействовать врачу в его деятельности»¹. Изучать "здоровье здоровых" призвал коллег великий врач эпохи Среднеазиатского Возрождения Ибн Сина (Авиценна). В своей дидактической поэме "Урджуза" он писал: "Здоровье сберечь - задача медицины, болезни ход понять и устранить причины". Академик Н.М. Амосов обращал внимание на то, что врачи могут неплохо диагностировать и лечить болезни, но сами не внедряют тот образ жизни, который лежит в основе здоровья каждого из нас. Явление парадоксальное в медицине. Оно лишний раз свидетельствует о том, что сами знания не исчерпывают затронуты проблемы, что медику нужны убеждения, которые стали бы его нормой жизни². Известный психотерапевт профессор Р. Лурия неоднократно и настойчиво повторял, что любая болезнь поражает человека в целом, ведь при любой болезни, в первую очередь плачет мозг, а кровавые слезы попадают в сердце, печень, любой другой больной орган³.

В современных условиях социально-экономический кризис охватывает большинство государств территории восточной Европы. Как следствие, среди жизненно важных проблем, социально -

медицинские проблемы видоизменяются и усложняются. Сегодня и во многих странах мира отмечается тенденция к уменьшению численности населения. Однако, в течение последнего десятилетия в Украине происходят интенсивные депопуляционные процессы. Ведущими причинами таких явлений выступают сложные эволюционные социально - экономические процессы. Период трансформации общества в государстве сопровождается не только социально - экономическим спадом, но и ухудшением здоровья населения и, прежде всего, нарушением репродуктивного формирования.

В связи с этим, на примере жителей Прикарпатского региона нами проведено эпидемиологическое исследование на предмет выяснения причинно - следственных процессов нарушений популяционного репродуктивного формирования.

Цель исследования. Научно обосновать комплексную систему медико-социальной профилактики хронопатологии популяционного репродуктивного развития на основе разработанной модели онтогенетического популяционного репродуктивного формирования.

Материалы и методы. В процессе эпидемиологического исследования для определения социально-гигиеничной оценки популяционного здоровья, в спектре его репродуктивного формирования изучены демографические показатели и отдельные виды хронической неспецифической заболеваемости, которые в определенной степени влияют на репродуктивное формирование. В ходе исследований использованы

статистические данные Госкомстата, отчетные материалы соответствующих лечебно – профилактических учреждений системы МЗ Украины. Были также использованы клинико-статистический, социологический и другие модификации методов исследования. Статистическая совокупность включала население общей численностью 5 077 900 чел., которые проживают в Черновицкой, Ивано-Франковской и Львовской областях.

Использование модифицированных методик позволило изучить влияние ведущих факторов риска (медицинских, социальных, экологических, региональных) репродуктивного развития на клеточном, органном, системном, соматическом и популяционном уровнях.

Результаты исследования и их обсуждение. Сбор первичного материала, его разработка и анализ дали возможность определить отрицательные тенденции и закономерности демографических процессов, как в Прикарпатском регионе, так и в Украине. Динамические наблюдения на протяжении 1990 – 2016 гг. свидетельствуют о стойком возрастании смертности и снижении уровней рождаемости. Эти тенденции привели к отрицательному естественному приросту (то есть, депопуляции). Начало таких депопуляционных процессов в Украине имело место еще в 1990 – 1991 годах, в Прикарпатском регионе, соответственно, в 1995 – 2016 годах.

В процессе эпидемиологического исследования также было предусмотрено изучение в Прикарпатском регионе отдельных классов хронической неспецифической заболеваемости (по данным госпитализации и причин смертности). Результаты исследования свидетельствуют, что в течении последних пяти лет значительно возрасли уровни отдельных классов болезней (болезней крови и кроветворных органов, анемий, эндокринной системы, новообразований мочеполовой системы, врожденных пороков развития, деформации и хромосомных аномалий). Такая заболеваемость преимущественно поражала детское население, подростков и группы людей зрелого фертильного возраста. Это одна из важнейших причин, которая ведет к углублению депопуляционных процессов, и, в первую очередь, к нарушениям репродуктивного формирования среди населения детородного возраста.

Был проведен сравнительный анализ результатов эпидемиологического исследования формирования репродуктивного развития населения Прикарпатского региона с аналогичными показателями репродуктивного развития населения Бричанского и Единецкого районов Республики Молдова. Результаты анализа свидетельствуют об одинаковых тенденциях и закономерностях нарушений формирования репродуктивного здоровья как среди населения Украины так и среди населения республики Молдова.

На основании источников научной литературы и собственных исследований, мы пришли к выводу, что именно репродуктивное развитие и его формирование представляют собой *хронофизиологический*, многоэтапный, ступенчатый, поликомпонентный, системный процесс. Однако, отдельные виды заболева-

мости, врожденные пороки развития и т.п., которые нарушают хронофизиологический процесс, по нашему мнению, следует трактовать как *хронопатологический*. Такой подход, в основе которого заложено понимание целостной системы, наиболее эффективен при оказании первичной медико-санитарной помощи (ПМСП). Это имеет важное значение на этапах репродуктивного формирования, в рамках компетенции и профессиональных обязанностей соответствующего звена врачей: участковых педиатров, участковых и цеховых терапевтов, семейных врачей, акушеров-гинекологов, неонатологов, врачей подростковых кабинетов (поликлиник) и других специалистов лечебно-профилактических учреждений. Основной целью деятельности медицинских работников на этапах ПМСП является оздоровление конкретного пациента, современного молодого поколения. То есть, на качество ПМСП может положительно влиять непрерывная связь, которая объединяет критерии индивидуального (или общественного) здоровья с критериями репродуктивного формирования индивида (или общества). В этой связи, следует выделить два момента:

Во-первых, довольно часто отдельные специалисты звеньев ПМСП, выполняя свои должностные обязанности, анализируют результаты деятельности на примере "краткосрочных" показателей (заболеваемости, инвалидности, демографических показателей, физического развития). Вместе с тем, в практической медицине, в особенности, на врачебном участке (терапевтическом, педиатрическом) не принято оценивать важные, так называемые "перспективные" показатели, которые характеризуют репродуктивное формирование (перинатальная патология, детская инвалидность, физическое развитие и прочие).

Во-вторых, между специалистами звеньев ПМСП не всегда существует необходимая преемственность (или она недостаточная), а также нет четкой ответственности на этапах репродуктивного формирования (то есть, планирования семьи, беременности, родов, роста и развития ребенка, нравственно – полового воспитания, своевременного оздоровительного подхода).

В связи с этим, нами была разработана концептуальная модель репродуктивного формирования человека. Эта модель дает возможность специалистам (научным работникам) медицинского профиля и пациентам более четкое представление о целостной системе репродуктивного развития. Процесс репродуктивного формирования мы воссоздали в виде схемы – биологического циклического алгоритма онтогенеза человека: оплодотворение, периодов беременности (трех триместров), рождение, развитие, половое созревание, воспитание ребенка, достижение зрелого возраста). Определены этапы такого алгоритма которые сопровождают ведущие три группы формирующих факторов: биологических, социальных и психологических. Результаты анализа структуры такой "концептуальной модели" свидетельствует о том, что в дополнение к мероприятиям медицинской, биосоциальной профилактики, необходимы и другие

підходи профілактичних технологій (педагогічного, сімейного, суспільного, громадського характеру).

Ця концепція може бути частиною державної політики, направленої, як на підвищення якості спеціалізованої медичної допомоги, так і на виховання гармонічної особистості, здійснюваної через всю систему державних установ (охорони здоров'я, освіти, культури, соціальних молодіжних служб).

Нами також розроблені окремі блоки – концепції профілактичних технологій порушень репродуктивного формування.

Пропонуємо один із варіантів блоку – концепції по активізації і підвищенню санітарно-гігієнічного рівня знань в стосунках морально-статевих виховання. Важливість цього напрямку ми пояснюємо тим, що крім зростання рівня окремих видів захворюваності (про це сказано вище), зростають рівні вроджених пороку розвитку, які призводять до порушень репродуктивного формування. Результати соціологічних досліджень свідчать про зростання випадків вживання наркотичних засобів серед підлітків. Значно молодше стає вік сексуальних дебютів, високий рівень примусових інтимних стосунків. Це призводить до руйнування існуючих в культурі суспільства ідеалів і духовних цінностей, не пропонуючи нічого взаємного. Різке зниження життєвого рівня батьків, невпевненість в завтрашньому дні часто призводить до розпаду родини, її алкоголізації, порушенню родинних (сімейних) емоційних зв'язків, як між подружжям, так і між батьками і дітьми. Такі явища в суспільстві призводять до збільшення кількості порушень репродуктивного формування.

Пропонуємо нам концепцію, яка дозволяє здійснити комплексний і системний підхід до проблеми первинної профілактики порушень репродуктивного здоров'я на етапах його формування, і повинна знайти своє ефективне застосування в системі сімейної медицини і, в першу чергу, **в практиці сімейного лікаря**.

– Сімейний лікар є інтегруючим ланкою в наданні ПМСП населенню, яке орієнтовано, як на виконання профілактичних і лікувальних функцій в стосунках соматичного здоров'я, так і на оцінку особистості пацієнта, його психічного здоров'я. Це пов'язано з проблемами не тільки медичного, але і соціального характеру (умов життя, складом родини, її благополуччям, харчуванням, способом життя і т.п.).

– Перелік проблем, які вирішує сімейний лікар, має значно більший масштаб, ніж аналогічний перелік участкового терапевта (педіатра), іншого лікаря на етапі надання спеціалізованої медичної допомоги.

– Сімейний лікар повинен активно виявляти хворобу, орієнтуватися в своїй роботі на **сімейний анамнез**, враховувати фактори ризику і параметри здоров'я родини і т.п. Основною професійною обов'язком сімейного лікаря: раннє виявлення захворювань; динамічний контроль за станом

здоров'я пацієнтів і проведення оздоровчих заходів; надання медичної допомоги, в межах його компетенції при невідкладних станах і гострих захворюваннях; проведення планових лікувальних і реабілітаційних заходів в межах його професійної компетентності; визначення показань для консультацій, які проводять вузькі спеціалісти, своєчасна госпіталізація хворих; проведення експертизи тимчасової непрацездатності;

– Найбільш важливим розділом роботи сімейного лікаря є **надання консультативної допомоги по питаннях планування родини**: етики, психології родинних стосунків; гігієни, соціальних і медико-сексуальних аспектів родинного життя; планування, зачаття, виношування, народження, годування, оздоровлення, виховання дітей; морально – статевих виховання і профілактики підлітків, а також інших профілактичних технологій.

Створення даної концепції передбачає: відповідний перелік державно – правової основи діяльності лікарів і педагогів;

визначення принципів гігієнічного виховання і санітарної освіти;

розробку форм і методів проведення профілактичної роботи;

етапне впровадження даної системи в діяльність медичних, освітніх і інших молодіжних служб.

Метою даного блоку концепції є формування відповідних стосунків невідповіднолітніх до своєму фізичному і психічному здоров'ю і максимально безпечного морально – статевих стилю поведінки, який є частиною соціально-прийнятливої життєвої позиції в суспільстві.

Задачі даного блоку концепції:

розвиток у підлітків стійкого позитивного образу себе, особистого психічного і соматичного здоров'я, усвідомленого прагнення до його збереження;

розвиток комунікативної компетенції, вміння реально оцінювати бажання і дії інших людей, контролювати власну поведінку, самостійно робити вибір, приймати рішення, подолати життєві складні ситуації;

створення умов для найбільш прийнятливої, а значить, і ефективного сприйняття спеціальних медичних знань даної вікової групи, а також всім суспільством.

Таким чином, впровадження окремих блоків профілактичних технологій запропонованої концепції, надає позитивний вплив на оздоровлення репродуктивного формування.

Збереження національного здоров'я – це складна проблема. Одним із варіантів її рішення ми пропонуємо використання системного комплексного підходу до проблеми первинної профілактики порушень репродуктивного здоров'я на всіх етапах його формування.

Литература:

¹ Гиппократ. Избранные книги / Пер. с греч. К.И. Руднева. – Т 1. – М., 1936. – С. 78-88.

² Грандо А.А, Грандо С.А. Врачебная этика. – Киев: РИА "Триумф", 1994. – С.59-63.

³ Лурия Р. Л. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания. – М.: Медицина, 1977. – 112 с.

Yetsko K., Cheban V. HISTORICAL ASPECTS AND CONCEPTS OF PRIMARY PREVENTION OF REPRODUCTIVE DISORDERS IN THE FAMILY MEDICINE.

The article deals with the historical aspect of public health, epidemiological study. It conducted among the population of the Carpathian region of Ukraine. In the article is given the socio-hygienic assessment of population health in the spectrum of its reproductive form. It is proposing here comparative analysis model of individual criteria for the reproductive health of the Ukraine and Moldova population. Model of the ontogenetic development of the reproductive population is based on the analysis of research results, is also developed and scientifically substantiated. The model was the basis of the concept of primary prevention population hronopatologii reproductive form.

This social and economic crisis is actually following in most countries in eastern Europe. As a result, there is a social and medical problems, which are getting more complex in modern times. In many countries there is a decrease tendency in population community. However, intensive depopulation processes take place in Ukraine over the last decade. The leading causes of such phenomena are the complex evolution of social and economic processes. The period of social transformation in the country is accompanied by not only the community downturn, but also to the deterioration of health and a violation of reproductive formation.

In this regard, the example of the inhabitants of the Carpathian region is conducted an epidemiological study to determine the cause: effect the formation processes of reproductive disorders population.

Key words: *historical aspects, public health, depopulation, morbidity, health and demographic processes, natural growth, prevention, reproductive shaping, hronopatologiya, family medicine.*

Чебан Василь – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Автор понад 160 наукових праць, з них 3 монографії і 4 посібники. Коло наукових інтересів: репродуктивне здоров'я, соціальні проблеми медицини.

Cheban Vasyl – Doctor of Medical Science, professor, Chief of Social Medicine and Health Organization of High Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University". An author of over 160 scientific articles, among them are 3 monographs and 4 manuals. Research interests: reproductive health and social problems of medicine.

Ецко Костянтин – доктор медичних наук, професор Кишинівського державного університету медицини та фармації ім. Н. Тестемічану. Коло наукових інтересів: соціальна медицина та організація охорони здоров'я, медичний менеджмент та маркетинг, економіка охорони здоров'я.

Yetsko Konstantin – Dr. of Medicine, professor of Nicolae Testemitanu State University of Medicine and Pharmacy. Scientific interests: social medicine and organization of health care, medical management and marketing, health economics.

Received: 11-06-2016

Advance Acces Publisher: July 2016

© V. Cheban, K. Yetsko, 2016